

Verslag internetconsultatie

Een ontwerp van dit besluit is van 29 augustus 2022 tot en met 26 september 2022 opengesteld voor openbare internetconsultatie. Daarop zijn zeven reacties ontvangen. Vier reacties betreffen de gevolgen van dit besluit voor (studenten aan) lerarenopleidingen, één reactie betreft de gevolgen van het besluit voor deeltijdstudenten, één reactie ziet op de reikwijdte van het overgangsrecht en één reactie, tot slot, betreft de beleidskeuze om het met dit besluit vrijvallende budget te gebruiken voor maatregelen op het gebied van studiefinanciering.

Gevolgen voor studenten aan lerarenopleidingen

Meerdere respondenten hebben de zorg geuit dat het stopzetten van het verlaagd collegegeld de lerarenopleidingen minder aantrekkelijk zou maken, wat vanwege het lerarentekort onwenselijk is. Met dit besluit vervalt immers de financiële prikkel om een lerarenopleiding te volgen. Een van de respondenten gaat daarbij in op de effectiviteit van de maatregel en geeft aan dat hoewel de halvering van het collegegeld dan wel niet tot een hogere instroom heeft geleid, de instroom in ieder geval niet is gedaald. De ineffectiviteit van de maatregel kan volgens de respondent ook aan gebrekkige communicatie van de overheid liggen; ongeveer 80% van de studiekeizers zou namelijk niet bekend zijn met de extra verlaging van het collegegeld voor tweedejaarsstudenten aan een lerarenopleiding. Door een aantal respondenten worden tot slot suggesties gedaan om lerarenopleidingen aantrekkelijker te maken, bijvoorbeeld door het kwijtschelden van het collegegeld voor de gehele duur van een lerarenopleiding.

Voorop dient te worden gesteld dat zowel in de wetsevaluatie als de jaarlijkse Monitor beleidsmaatregelen hoger onderwijs expliciet is ingegaan op het effect van de maatregel op de toegankelijkheid en aantrekkelijkheid van lerarenopleidingen. Uit meerdere evaluaties is gebleken dat het verlagen van het collegegeld niet aantoonbaar heeft bijgedragen aan een hogere instroom. De evaluaties laten namelijk zien dat de keuze voor het volgen van een lerarenopleiding niet uit een financiële overweging wordt gedaan, doch op de intrinsieke motivatie van de student en interesse voor de inhoud van de studie is gebaseerd (zie paragraaf 2.2 van de toelichting). Wat betreft het feit dat de ineffectiviteit van de maatregel veroorzaakt zou zijn door gebrekkige communicatie het volgende. De overheid heeft zich ingezet voor het communiceren van de maatregel richting studenten. Hiertoe is ook een communicatieplan opgesteld.¹ Uit evaluatie is echter gebleken dat – ondanks de inspanningen van de overheid – 80% van de studiekeizers en twee derde van de eerstejaarsstudenten aangeeft niet op de hoogte te zijn van het extra jaar halvering van het collegegeld. Uit evaluatie blijkt echter eveneens dat zij – na op de hoogte van de maatregel te zijn gesteld – geen andere keuze zouden maken en het volgen van een lerarenopleiding dus niet alsnog zouden overwegen. De mate van bekendheid met de maatregel doet dus niet af aan de conclusie uit de evaluaties dat de maatregel geen effectief instrument is. Wat betreft de gedane suggesties om lerarenopleidingen aantrekkelijker te maken geldt tot slot dat de regering zich uiteraard in blijft zetten voor het aantrekkelijk maken van de lerarenopleidingen en het bestrijden van het lerarentekort. Daarbij zet zij in op het aantrekkelijk maken van de lerarenopleidingen vanuit de inhoud, aangezien deze aanpak beter aansluit bij de behoeften van deze doelgroep.

Gevolgen voor deeltijdstudenten

Een van de respondenten heeft tijdens de internetconsultatie aangegeven dat deeltijdstudenten conform de huidige wet- en regelgeving geen recht op studiefinanciering hebben, en dus niet zullen profiteren van de op basis van het met dit besluit vrijvallende budget in het studiefinancieringsstelsel doorgevoerde maatregelen. Dit betekent concreet dat een ho-studie voor deeltijdstudenten duurder gaat worden nu de aanspraak op verlaagd collegegeld komt te vervallen. Terecht is erop gewezen dat uitsluitend studenten die een voltijdse opleiding volgen aanspraak kunnen maken op studiefinanciering. Dit omdat studenten die een opleiding in deeltijd volgen doorgaans over andere inkomstenbronnen beschikken. Deze doelgroep kan echter wel in

¹ Zie ook paragraaf 10 in de memorie van toelichting bij de Wet verlaagd wettelijk collegegeld (Kamerstukken II 2017/18, 34911, nr. 3).

aanmerking komen voor een levenlanglerenkrediet (ter hoogte van het collegegeld). Hiermee wordt gewaarborgd dat zij financieel in staat zijn om een studie te volgen. Studenten zullen tijdig op de hoogte worden gesteld van het vervallen van de aanspraak op verlaagd collegegeld, zodat zij goed op de hoogte zijn van de financiële implicaties hiervan.

Reikwijdte overgangsrecht

Het besluit bevat overgangsrecht voor studenten aan lerarenopleidingen die reeds op 1 september 2023 ingeschreven stonden voor een lerarenopleiding (zie paragraaf 7 van de toelichting). Er is een suggestie gedaan om ook studenten die per 1 februari 2024 met een lerarenopleiding starten onder de reikwijdte van het overgangsrecht te laten vallen, waardoor ze aanspraak behouden op twee jaar verlaagd wettelijk collegegeld.

Als uitgangspunt is in dit besluit genomen dat de aanspraak op het betalen van een verlaagd bedrag aan collegegeld per 1 september 2024 komt te vervallen. Studenten die op 1 februari 2024 met een opleiding zijn gestart, betalen dan ook tot 1 september 2024 een verlaagd bedrag aan collegegeld en vanaf 1 september 2024 het volledige collegegeldtarief dat op hen van toepassing is. Dit geldt ook voor studenten die per 1 februari 2024 met een lerarenopleiding zijn gestart. Studenten die in februari 2024 met een opleiding starten zullen ruim hiervoor op de hoogte worden gesteld van deze maatregel. Het besluit zal voor studiejaar 2023-2024 worden gepubliceerd. Alle onderwijsinstellingen zijn daarnaast op 29 augustus 2022 reeds per brief geïnformeerd over de aankomende wijzigingen. Hierin is de instellingen uitdrukkelijk gevraagd om in het voorjaar van 2023 aspirant-studenten actief te informeren over de gevolgen van dit besluit. Anders dan van studenten die reeds op 1 september 2023 ingeschreven stonden voor een lerarenopleiding kan dan ook van deze studenten worden verwacht dat ze bij de aanmelding voor de studie de gevolgen van de komende wijzigingen hebben kunnen en moeten overzien. Er is dan ook geen aanleiding om het overgangsrecht op deze groep studenten van toepassing te verklaren.

Inzet van het vrijvallend budget

De studentenorganisatie LSVb benadrukt in haar reactie voorstander te zijn van het herinvoeren van de basisbeurs en het verbreden van de groep studenten die aanspraak maakt op de aanvullende beurs. Wel wordt het - in een tijd waarin het lerarentekort één van de grootste maatschappelijke problemen is - onwenselijk geacht om het met dit besluit vrijvallende budget te gebruiken voor deze maatregelen.

De regering is tot deze maatregel opgeroepen middels de aangenomen motie Van der Molen-Van der Laan. In aanvulling daarop is zoals reeds in paragraaf 2 van de toelichting uiteengezet, een voorname reden voor het afschaffen van het verlaagd wettelijk collegegeld dat deze maatregel als ondoelmatige aanwending van de rijksbijdrage wordt gezien. De conclusie uit de wetsevaluatie luidt dat niet een generieke, maar een specifieke maatregel gericht op specifieke doelgroepen, zoals een wijziging in de aanvullende beurs, effectiever en doelmatiger was geweest. Met het oog hierop gaat de regering over tot het afschaffen van het verlaagd wettelijk collegegeld en het investeren van de vrijvallende middelen in het studiefinancieringsstelsel. Daarnaast blijft de regering zich uiteraard inzetten voor het aantrekkelijker maken van de lerarenopleidingen en het bestrijden van het lerarentekort.